

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування» та Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування»: Закон України № 2620-ІХ від 21.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2620-20#Text>
3. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992р. № 2694-ХІІ в редакції від 01.10.2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийнятий 16.12.1966р. Генеральною Асамблеєю Організації Об’єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
5. Європейська соціальна хартія (переглянута): хартія Ради Європи від 03.05.1996р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-357-9-14>

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА В МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТАХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Касир І. П.

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 293 – Міжнародне право
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Аналіз змісту міжнародних договорів з прав людини, а також основних документів, що визначають зміни в уявленнях про базові правові та демократичні цінності в умовах інформаційного суспільства, свідчить про їх постійне зведення відносно загальної дискусії, тому що навіть поступове формування правової, конкретизуючої, різноманітної за характером інформаційної складової – принципів, засад, вимог, застережень, гарантій, індивідуальних прав і т. д [2, с. 103].

У системі інформаційних прав людини спостерігаються тенденції до створення комплексу інформаційних прав як відображення певного

ступеня еволюції прав людини в умовах стрімкого зростання суспільної інформатизації.

Сьогодні можна говорити про перспективи «інформатизації» прав людини безпосередньо на основі конкретних положень міжнародних актів, серед яких доцільно виділити такі групи для виявлення та аналізу елементів інформаційних прав людини [1].

Основні міжнародні акти з прав людини:

- Загальна декларація прав людини (ООН, 1948 р.);
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ООН, 1966 р.);
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (ООН, 1966 р.);
- Американська декларація прав і обов'язків людини (Організація американських держав, 1948 р.);
- Американська конвенція з прав людини (Організація американських держав, 1969), Сан-Сальвадорський протокол (1988);
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ЄС, 1950 р.);
- Африканська хартія прав людини і народів (Банджунська хартія) (країни Африки – члени Організації африканської єдності, 1981 р.);
- Хартія основних прав Європейського Союзу (ЄС, 2000 р.);
- Арабська хартія прав людини (Ліга арабських держав, 2004 р.);
- Декларація прав людини АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії, 2012 р.).

Основні міжнародні акти, присвячені питанням прав людини в контексті комп'ютеризації, зростання ролі ІТ та розвитку інформаційного суспільства:

- Декларація прав людини та верховенства права в інформаційному суспільстві (ЄК, 2005 р.);
- Резолюція про заохочення, захист і здійснення прав людини в Інтернеті (ООН, 2012);
- Постанова про право доступу до мережі Інтернет (РЕ, 2014);
- Португальська хартія прав людини в цифрову еру (Португалія, 2021);
- Європейська декларація про цифрові права та принципи цифрового десятиліття (ЄС, 2022).

Результати дослідження змісту цих документів на тему визначення компонентного складу інформаційних прав людини дозволяють виділити три домінантні шляхи їх правового розвитку, які визначають логіку формування структури інформаційних прав людини як утворення комплексу.

Формування основних прав людини на інформацію виявляється у визнаних за індивідами правах людини іманентного характеру на інформацію. Ці права, природно, пропонується визначити як інформаційні. У цьому контексті це: право людини на вільне вираження поглядів і переконань, право на приватність, право на навчання [7].

Оригінальним шляхом є розвиток інформаційних прав на рівні розширення змісту визнаних прав людини в результаті їх еволюції на нові рівні цифровізації. Зокрема, це [5, с. 156–160]:

у контексті свободи інформації та комунікації:

- право на свободу контенту (мережевий нейтралітет);
- право на спілкування (свобода спілкування);
- право на об'єднання;
- право на вільний вибір онлайн-сервісів та інформації;
- право на різноманітність інформації та контенту;

у сфері конфіденційності:

- право на захист персональних даних (загальне);
- право бути забутим;

– право на захист від відстежування геолокації;

на індивідуальність і самовизначення:

- право на цифрову ідентичність, ідентифікацію;

– право на безкоштовну цифрову спадщину (видалення контенту, даних);

по відношенню до розвитку;

- право на отримання інформаційних навичок.

Виходячи з вищенаведеного, можна зазначити, що окремим розвитком є формування останніх елементів комплексу інформаційних прав людини, які вважаються унікальними витворами, в деяких випадках навіть новими правами людини, з цієї точки зору виділяються [8]:

– права щодо доступу до технологій: право доступу до мережі Інтернет, право на доступ до основних державних послуг через мережу Інтернет;

– права, що впливають із нових потреб безпеки та безпеки: право на комп'ютерну безпеку, право на використання та безпеку технологій штучного інтелекту, право на безпечне цифрове середовище, право на захист від дезінформації та маніпуляцій тощо.

Визнання більшості з перерахованих вище інформаційних прав як прав людини наразі є дискусійним. Проте система легалізованих ідей, яку вони репрезентують, визначає ідею прав людини на інформацію в цілому, не тільки самі права, а й принципи, гарантії, вимоги та умови існування прав людини в інформаційному суспільстві.

Література:

1. Арнаутова Л.М. Правове забезпечення інформаційної сучасної України в контексті європейської інтеграції (теоретико-методологічний аспект) : дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. Інститут законодавства Верховної ради України. Київ, 2014.

2. Аврамова О., Жидкова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми. Право України. 2010. № 2. С. 101–107.

3. Волкова А.О. Адміністративно-правова відповідальність за порушення в інформаційній сфері : дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / МВС України, Донецький юридичний інститут. Кривий Ріг, 2020.

4. Гайтан В.В. Місце інформаційних прав у системі прав людини. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. МОН молодьспорт України, НУ «ОЮА». Одеса : Юрид. л-ра, 2012. Вип. 68. С. 103–109.

5. Кохановська О.В. Правове регулювання у сфері інформаційних відносин : монографія. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2001. 212 с.

6. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. 463 с.

7. Харенко О.В. Правове регулювання інформаційної діяльності друкованих засобів масової інформації : дис.канд. юрид. наук : 12.00.07 / ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», 2017.

8. Харенко О.В. Правове регулювання інформаційної діяльності друкованих засобів масової інформації : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», 2017.